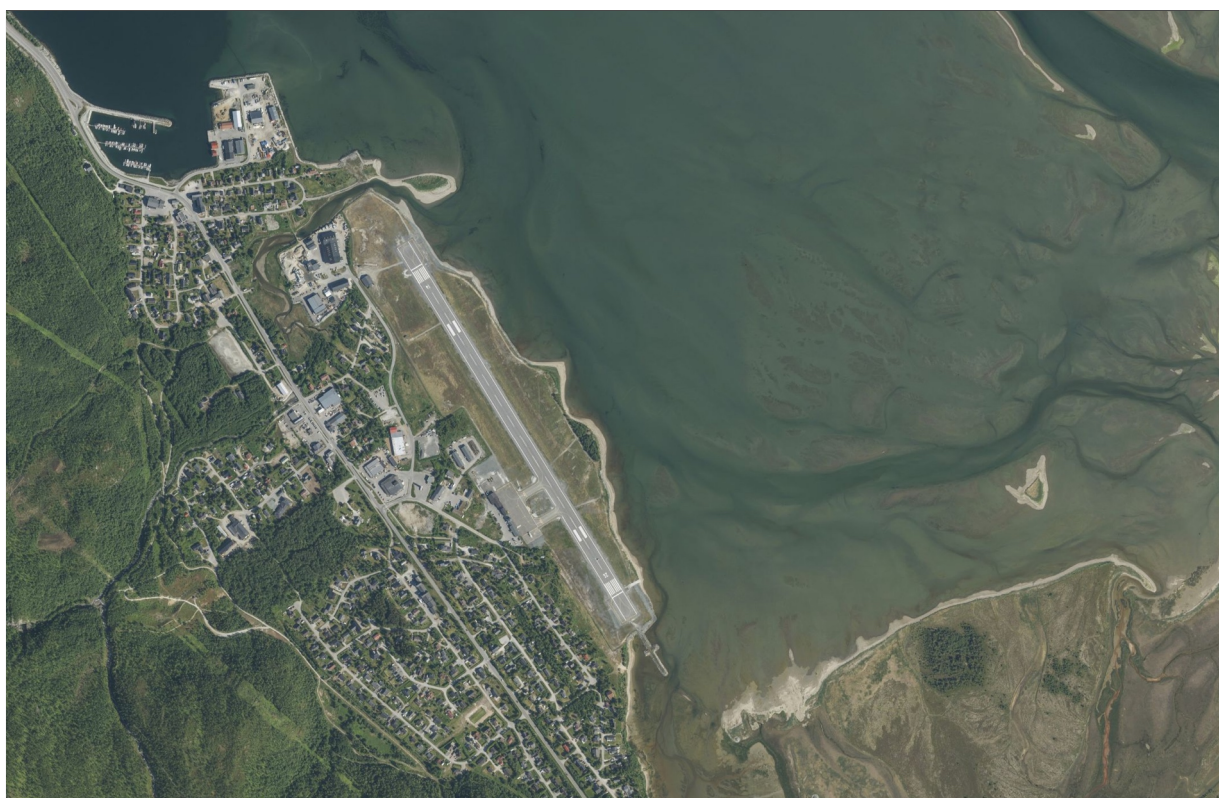

Avinor AS – Prøvefiske ved Sørkjosen lufthavn, august 2024

Notat 03: 2024

Senterposisjon: 729692.42, 7753407.22
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 05.12.2024

0 100 200 300 400m

Luftfoto av Sørkjosen lufthavn og deltaområdet til Reisaelva

Utført på oppdrag Avinor AS
Desember 2024

Innledning

Miljødirektoratet har gitt Avinor AS pålegg om å kartlegge forekomsten av per- og polyfluorerte alkylerte substanser (PFAS) i akvatisk biota ved flere av deres lufthavner (brev fra Miljødirektoratet datert 14.05.20). En nærmere beskrivelse av utvalget og prøveomfang er gitt i utredningen «Prøvetakingsplan for biota» (Norconsult, 2021¹). COWI AS er engasjert av Avinor AS til å bistå med den praktiske gjennomføringen som følger av prøvetakingsplanen. For 2024 ble det bestemt å kartlegge forekomsten av PFAS i akvatisk biota ved fem lufthavner, og COWI AS engasjerte firmaet Fjeld og Vann AS som underleverandør til å utføre dette oppdraget.

Sørkjosen lufthavn var en av lufthavnene som skulle med i undersøkelsen for 2024. Her har det vært to brannøvingsfelt som har hatt avrenning til estuariet for Reisaelva (Reisa utløpet). Det ble i august 2024 gjort en befaring og forsøk på å skaffe skaldyr og fisk fra resipienten uten å lykkes. Dette notatet omhandler feltarbeidet og forsøkene på å skaffe biologisk prøvemateriale herfra.

Spesifisering av oppdraget

I dokumentet «Prøvetakingsplan for biota» fra Norconsult er det anbefalt å samle inn biota, i første rekke ulike typer strandfauna, ved i nærheten av kildeområdene til de to brannøvingsfeltene. Det har ikke tidligere vært gjort innsamling eller analyser av biologisk prøvemateriale herfra. Det gis følgende anbefaling av art/matriks og metoder:

Det anbefales blandprøver av strandbiota. Relevant biota for prøvetaking er tilgjengelige bløtdyr (muslinger og snegler), som f.eks. blåskjell, kuskjell, albueskjell, hjerteskjell og purpurskjell, samt strandsnegl og purpursnegl. Det er også mulig å samle inn blandprøver av fjæremark (Arenicola marina) om det er tilstrekkelig tilkomst til mudderbunn ved fjæresjø. Rett utenfor rullebanen ligger bløtbunnsområde som ser ut til å være rikt på sand- og mudderflater som er antatt artsrike. Her vil det trolig være lett tilgang på relevant biota for innsamling. Bruk av vannkikkert, vader, rive og håndgrabb vil være nødvendig for å kunne effektivt sikre nok biologisk materiale ved prøvetaking. Det er ønskelig at man prioriterer å finne samme art for blandprøver, inkludert for referansestasjonen.

Garnfiske (trollgarn 63 mm) etter relativt stedbundet fisk som taretorsk eller flatfisk i sjøen nord for kildeområdet kan vurderes, men prøvetaking av strandbiota bør prioriteres.

Feltarbeidet i 2024

I midten av august (16.-17.08.2024) var vi på befaring i nærområdet til lufthavnen og gjorde forsøk på innsamling av akvatisk biota til undersøkelsen.

Lufthavnen grenser mot Reisa utløpet naturreservat, som omfatter et stort elvedelta og våtmarksområder med strandenger. Naturreservatet har status som et Ramsarområde med internasjonal verneverdi på grunn av det rike fuglelivet under trekkperiodene, samt at det her finnes den verneverdige naturtypen subarktisk strandeng.

Strandområdet på lufthavnas østlige side var homogent og ble dominert av grus- og sandbanker, med sparsomt innslag av marin fauna. Opp mot kanten av området ved rullebanen var det lagt ut steinblokker for å bygge opp og stabilisere fyllmassene som rullebanen er anlagt på. Ved høyvann lå sjøen opp mot disse steinblokkene, mens det ved laveste fjæremål ble tørrlagt større områder utenfor med grus og sand. Vi inspiserte hele strekningen langs rullebanen uten å finne egnet strandbiota. Blåskjell, albusnegl eller andre bløtdyr fantes ikke på steinene i strandsonen, heller ikke rur. Trolig er det såpass mye is her vinterstid at fastsittende strandfauna skures bort av isen. Vi lette også etter krepsdyr som tanglopper (isopoder) og strandkrabber under steiner og tang uten å finne noen individer. Vi gravde mange steder etter andre organismer som sandskjell, hjerteskjell og fjæremark, uten resultat. Det lå enkelte eksemplarer av døde sandskjell i strandsonen, og vi antar at disse har blitt fraktet med strømmen fra mer produktive områder som Leirbukta lenger inne i deltaet.

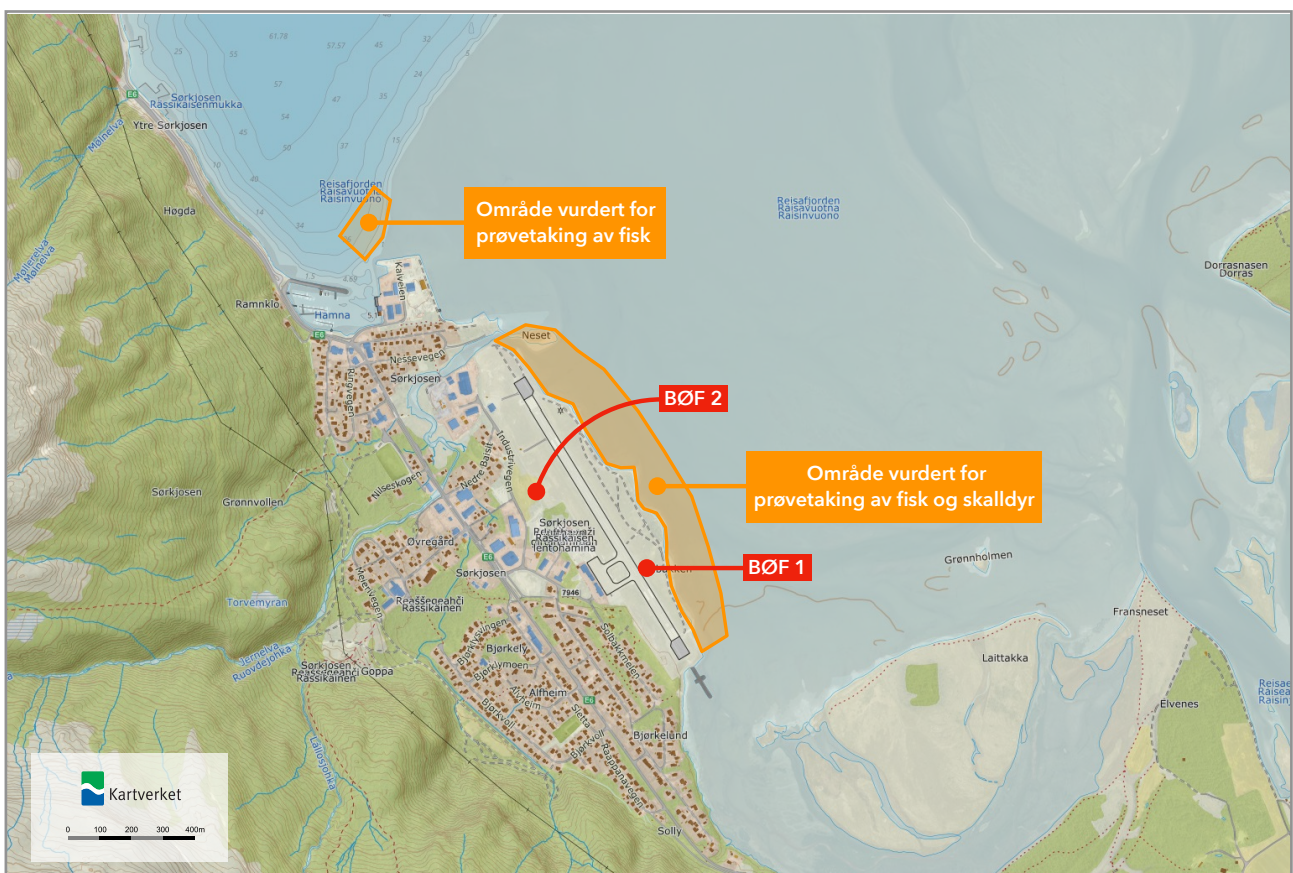
Utenfor lufthavnen sto det heller ikke noe fisk som lot seg fange med krokredskap. Området her er svært grunt og tørrlegges delvis ved lavvann. Garnfiske her er ikke tillatt på grunn av oppgang av anadrom laksefisk til Reisaelva. Utenfor havna i Sørkjosen, hvor sand- og grusbankene ender, sto det heller ikke fisk som lot seg fange med krokredskap. Lokale folk vi var i kontakt med bekreftet at det generelt var lite med torsk og annen stasjonær fisk i dette området.

Vi måtte derfor avslutte feltarbeidet 17. august, uten å ha klart å sanke inn noe av det ønskede prøvematerialet, og vi forventer heller ikke at det i praksis lar seg gjøre å finne egnet stasjonær biota for prøvetaking i dette området.

¹ Norconsult. 2021. Prøvetakingsplan for biota. Oppdragsnr.: 5205614. Dokumentnr.: RIM-01-BIO. 74 s.

Strandområdet på lufthavns østlige side var homogent og ble dominert av grus- og sandbanker, med sparsomt innslag av marin fauna. Foto: Eirik Fjeld

Områder vurdert for prøvetaking av fisk og skalldyr. Brannøvingfeltene BØF 1 og BØF 2 er markert med røde punkter.